

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

زمان چاپ: ۱۴۰۲/۱۱/۲۰

شماره مجوز مجله: ۸۰۴۰۰

بررسی انواع عقد نکاح و مقایسه آن با پدیده مجرمانه ازدواج سفید

مهران خوش سلوک

دکتری حقوق، مدرس دانشگاه، وکیل پایه یک دادگستری
dr.khoshsolook@gmail.com

چکیده

پدیده ای غیر شرعی و غیرقانونی که متأسفانه افزایش این پدیده‌ی مجرمانه در سال‌های اخیر دامن‌گیر جامعه ایرانی شده که به نوعی فرار از ازدواج رسمی شرعی و شانه خالی کردن از بار مسئولیت تشکیل خانواده نیز محسوب می‌گردد. در این پدیده مجرمانه، زن و مرد بدون وجود علقه زوجیت و بدون جاری شدن صیغه عقد نکاح دائم و یا موقت و همچنین بدون ثبت رسمی ازدواج، شروع به زندگی مشترک و زناشویی نموده که کاملاً غیرشرعی و غیرقانونی می‌باشد. این پدیده نوعاً الگوبرداری شده از کشورهای غربی بوده که این الگو برداری، کورکورانه صورت گرفته و با ازدواج‌های سفید آن کشورها، تفاوت‌های بنیادین و اساسی دارد. در ازدواج سفید برخی از کشورهای غربی، شرکای این زندگی، آدرس محل زندگی و مشخصات خود را به طور کامل به پلیس محلی اعلام نموده و مراتب در اداره‌ی پلیس ثبت می‌شود تا در صورت بروز اختلاف، فرزند دار شدن، جدا شدن و موارد مشابه، رفع تنازع گردد. از نظر توافقات شیوه زندگی، همه چیز روشن بوده و هریک از آنان با درصد توافق شده در این روش زندگی ایفای نقش می‌کنند اگر توافق بر انشقاق و جدایی از یکدیگر نمایند، اموال حاصله در مدت زندگی مشترک بین آنها تقسیم شده و هریک سهم خود را دریافت کرده و جدا می‌شوند، محاکم قضایی در صورت اطلاع پلیس محلی از این موضوع دعاوی این افراد را پذیرفته و استماع می‌کند و زن به همان اندازه حق دارد که مرد دارای حق می‌باشد. لیکن در فقه اسلامی و قوانین موضوعه کشورمان، عقد نکاح از جمله عقود تشریفاتی محسوب شده و ثبت آن در ازدواج دائم الزامی و در ازدواج موقت نیز در مصادیق ماده ۲۱ قانون حمایت خانواده مصوب سال ۱۳۹۱، اجباری می‌باشد و متخلفین از ثبت این مصادیق نکاح، به مجازات محکوم خواهند شد. زندگی شرکای ازدواج سفید با جرائم مختلفی آمیخته بوده که هریک از این جرایم دارای مجازات معین در قوانین جزایی ایران می‌باشند.

کلمات کلیدی: عقد نکاح دائم، عقد نکاح موقت، ازدواج سفید، زنا، روابط نامشروع

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

۱- مقدمه

وقتی با سبز شدن چراغ راهنمایی از خیابان رد می‌شویم یا هنگامی که کمر بند ایمنی خودرو را قبل از آغاز رانندگی بسته-ایم؛ زمانی که حقوق سایر اعضای جامعه را رعایت کرده و به حقوق شهروندی تعدی نمی‌کنیم و یا هنگامی که در زمان وقوع عقدی، اسناد مربوطه را با در نظر گرفتن قوانین و مقررات تنظیم و امضاء می‌کنیم، نه ترسی از مجازات شدن در برابر بزهکاری داریم و نه ترسی از فسخ یا ابطال عقود و قراردادهای؛ نه از پلیس بیم و واهمه داریم و نه از ترس کشف، تعقیب و پیگیری جرم، خود را از دستگاه قضایی پنهان می‌کنیم. به واقع دغدغه‌ای در برابر اعمال انجام شده نداشته و با آسودگی خاطر زندگی می‌کنیم، همچنین قانون و دستگاه قضایی را حامی خود می‌دانیم نه سد روبرو.

به این موضوع اعتقاد داریم که قانون وضع شده است تا بر روابط متقابل و تعامل قضایی افراد با یکدیگر و افراد با جامعه حکومت نموده و با حمایت از حقوق فرد و جامعه، موجبات آرامش و امنیت عمومی را فراهم نماید. مبحث ازدواج و مسائل مربوط به آن نیز در زمره روابط قضایی بوده که قانون تمام قد از آن در برابر متعرضین به حقوق خانواده دفاع می‌کند. زوجین مراعی قانون می‌دانند که با جاری شدن صیغه عقد، زندگی زناشویی خود را بر پایه شرع و قانون استوار نموده و قانون از حقوق ایشان در برابر یکدیگر و یا هر شخص دیگر دفاع می‌نماید. در نقطه مقابل، عدم رعایت قانون جرم بوده و خاطی از آن، حامی قدرتمند خود را در روابط قضایی از دست می‌دهد.

با رسمی شدن ازدواج زن و مرد، زوجین یقین پیدا می‌کنند که رابطه ایجاد شده مبتنی بر شرع و قانون بوده و روح مشروعیت بر آن حکمفرماست. آنان یقین می‌یابند که شهروندی قانون‌گرا و قانون‌مدار بوده و آزاد خواهند بود تا این عقد رسمی شرعی را به همگان اعلام کرده و با خانواده متشکله جدید اعلام موجودیت کنند. در مقابل، زن و مردی که بدون علقه زوجیت، زندگی مشترک خود را آغاز می‌کنند، علاوه بر ترس برملا شدن راز خود، واهمه گرفتار شدن در چنگال قانون را هر لحظه با خود یدک می‌کشند؛ آمار ارتکاب جرایم مخفی را در جامعه افزایش داده و با رفتار مجرمانه خود، چهره اجتماع را کریه‌المنظر می‌نمایند.

در این پژوهش سعی شده است ضمن آسیب‌شناسی و بررسی علل ازدواج سفید، جرایم مرتکبین این عمل مجرمانه مورد مذاقه قرار گرفته و به مجازات‌های مقنن در برابر جرایم ارتكابی اشاره شود. ضمن آن که در حد امکان، به مقایسه ازدواج سفید با مصادیق عقد نکاح، اعم از دائم و منقطع پرداخته خواهد شد.

۱-۱- پیشینه پژوهش:

در حقوق خانواده که بخشی از قانون مدنی را به خود اختصاص داده است، اساتید نامداری همچون دکتر کاتوزیان، دکتر امامی، دکتر صفایی، دکتر شهیدی و سایر اساتید به نام در علم حقوق، قلم فرسایی کرده و در برخی از آثار علمای علم حقوق به روابط نامشروع موضوع بحث در این پژوهش پرداخته شده است. لیکن پدیده ازدواج سفید، پدیده مجرمانه عصر کنونی بوده و دارای قدمت و سابقه زیادی در کشور نمی‌باشد بدین لحاظ انجام پژوهش اخیر ضروری به نظر رسید تا خوانندگان، علی-الخصوص قشر جوان و علاقمندان به علم حقوق، بتوانند از این پژوهش استفاده نموده و با ترویج فرهنگ مبارزه با ازدواج سفید، بتوانند در کاهش حداکثری این جرم و حتی ریشه‌کن کردن آن موثر واقع شوند.

از آنجایی که از کتب اساتید گرانقدر علم حقوق در جزء جزء این پژوهش بهره برده شده و معلومات اساتید عالی مقام با قلم و تحلیل نگارنده به رشته تحریر درآمده است، لذا منابع فقهی و حقوقی مندرج در بخش منابع انتهایی مقاله، ذکر آثار مورد استفاده نگارنده در قالب کلی این پژوهش می‌باشد.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

۲- تعاریف و کلیات:

الف) عقد نکاح دائم:

با استناد به ماده ۱۰۶۲ قانون مدنی: «نکاح واقع می‌شود به ایجاب و قبول به الفاظی که صریحاً دلالت بر قصد ازدواج نماید».

عقد نکاح در زمره عقود تشریفاتی بوده که قانونگذار، زوج را ملزم به ثبت رسمی عقد نموده است. در عقد نکاح دائم، ثبت رسمی ازدواج ضروری بوده و متخلف به مجازات محکوم خواهد شد. در عقد نکاح موقت نیز تنها در صورت وجود یکی از شرایط مندرج در ماده ۲۱ قانون حمایت خانواده مصوب سال ۱۳۹۱، ثبت عقد نکاح منقطع ضروری خواهد بود. عقد نکاح به «عقد نکاح دائم» و «عقد نکاح منقطع» تقسیم شده است.

۱- الف) عقد نکاح دائم:

تعریف مندرج در ماده ۱۰۶۲ قانون مدنی، عقد نکاح دائم را تبیین نموده است که حائز شرایط خاص خود بوده و به محض وقوع عقد نکاح، با استناد به مواد ۱۱۰۶ و ۱۱۰۷ قانون مارالذکر، «نفقه زوجه» به عهده زوج خواهد بود و استنکاف تعمدی زوج از تأدیه نفقه زوجه در صورت استطاعت مالی، با التفات به ماده ۵۳ قانون حمایت خانواده مصوب سال ۱۳۹۱، مستوجب مجازات حبس درجه ۶ خواهد بود. این جرم در زمره جرایم قابل گذشت موضوع مواد ۱۰۰ قانون مجازات اسلامی مصوب سال ۱۳۹۲ و تبصره ذیل آن و ماده ۱۲ قانون آیین دادرسی کیفری مصوب سال ۱۳۹۲ می‌باشد. در دیگر آثار عقد نکاح دائم، طلاق می‌باشد. مستند به ماده ۱۱۳۹ قانون مدنی: «طلاق مخصوص عقد دائم است و زن منقطعه به انقضای مدت یا بذل آن از طرف شوهر از زوجیت خارج می‌شود». همچنین در بحث ارث، نیز در صورتی زوجین از یکدیگر ارث می‌برند که عقد نکاح فی‌مابین آنها، دائمی باشد. ماده ۹۴۰ قانون مدنی در این خصوص آورده است: «زوجین که زوجیت آنها دائمی بوده و ممنوع از ارث نباشند از یکدیگر ارث می‌برند».

۲- الف) عقد نکاح منقطع:

نکاح منقطع که از آن با عنوان «نکاح منقطعه، نکاح موقت و متعه» نیز یاد شده است، تابع مواد ۱۰۶۲، ۱۰۶۳، ۱۰۶۴، ۱۰۶۵، ۱۰۶۷ قانون مدنی و سایر مواد قانونی شرایط صحت عقد نکاح بوده و تعریف آن، در ماده ۱۰۷۵ قانون مدنی بدین شرح آمده است: «نکاح وقتی منقطع است که برای مدت معینی واقع شده باشد». عقد نکاح منقطع حائز دو شرط اساسی بوده و در صورت فقدان هر یک از شروط، عقد نکاح منقطع باطل خواهد بود. شرط اول، مدت نکاح است که با استناد به ماده ۱۰۷۶ قانون مذکور: «مدت نکاح منقطع باید کاملاً معین شود» و شرط دوم، تعیین مهریه می‌باشد. با استناد به ماده ۱۰۹۵ قانون یاد شده: «در نکاح منقطع عدم مهر در عقد موجب بطلان است».

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

ب) ازدواج سفید:

ازدواج سفید، پدیده‌ای مجرمانه‌ای است که زن و مرد بدون وجود علقه زوجیت و بدون جاری شدن صیغه عقد دائم و یا موقت و همچنین بدون ثبت رسمی ازدواج، شروع به زندگی مشترک و زناشویی نموده که مصداق بارز قانون شکنی می‌باشد. هرچند این نوع از زندگی در برخی از کشورهای غربی جرم نبوده و مجازاتی برای آن در نظر گرفته نمی‌شود اما ازدواج سفید در ایران به عنوان پدیده‌ای مجرمانه محسوب می‌شود. در این عمل مجرمانه، به واقع تزویج قانونی صورت نگرفته، لیکن به دلیل انجام زندگی توسط زن و مردی که عقد نکاح فی‌مابین آنان جاری نشده است به عنوان «ازدواج سفید» در جامعه مطرح شده است.

۳- مقایسه عقد نکاح دائم و نکاح منقطع:

هر یک از عقود نکاح دائم و منقطعه، دارای شرایط خاصی بوده و در جهات با یکدیگر دارای مشابهت بوده و در برخی از موارد دارای افتراق می‌باشند.

۱-۳- اشتراکات عقد نکاح دائم و منقطع:

عقد نکاح اعم از دائم و منقطع، مستند به ماده ۱۰۶۲ قانون مدنی، با ایجاب و قبول واقع می‌شوند در حالی که این ایجاب و قبول باید صریحاً دلالت بر قصد ازدواج نماید. همچنین به تصریح ماده ۱۰۶۷ همان قانون: «تعیین زن و شوهر به نحوی که برای هیچ یک از طرفین در شخص طرف دیگر شبهه نباشد شرط صحت عقد نکاح است». در هر دو عقد نکاح دائم و منقطع، رعایت مواد ۱۰۶۳، ۱۰۶۴ و ۱۰۶۵ قانون مدنی مشترک بوده و مستند به ماده ۱۰۷۱ قانون مدنی، می‌توانند برای عقد نکاح وکالت به غیر دهند.

مستند به مواد ۱۱۰۲، ۱۱۰۳ و ۱۱۰۴ همان قانون، به محض وقوع عقد نکاح، روابط زوجیت بین طرفین و حقوق و تکالیف زوجین در مقابل یکدیگر برقرار می‌شود و زن و شوهر علاوه بر آن که مکلف به حسن معاشرت با هم خواهند شد، باید در تشیید مبانی خانواده و تربیت اولاد به یکدیگر معاضدت نمایند.

۲-۳- تفاوت و افتراق عقد نکاح دائم و منقطع:

برخی از فقها قائل برآنند که صیغه ایجاب و لفظ قبول همانند عقد دائم باید به زبان عربی باشد و برخی دیگر از علمای عصر حاضر عقیده دارند که صیغه عقد نکاح موقت را به زبان فارسی نیز می‌توان خواند اما آنچه که مسلم است این مهم می‌باشد که برای جاری شدن عقد نکاح شرعی الزاماً باید صیغه مربوطه با الفاظی که صریحاً دلالت بر قصد ازدواج نماید، خوانده شود و اکثریت قریب به اتفاق فقها و علماء، عقد نکاح معاطاتی را قبول ندارند هرچند که فعل طرفین نشانگر قصد آنان نسبت به نکاح باشد.

در نکاح منقطع، تعیین مدت زمان عقد ازدواج موقت الزامی است (مواد ۱۰۷۵ و ۱۰۷۶ قانون مدنی). به عقیده برخی از فقها، چنانچه مدت زمان در نکاح موقت تعیین نشود آن عقد، نکاح دائم خواهد شد، اما از آنجایی که طرفین عقد نکاح، اراده و قصد عقد موقت داشته و نیت آنان با عقد دائم منافات دارد و قصدی بر عقد دائم وجود ندارد، نه تنها نکاح مذکور به عقد دائم تبدیل نشده بلکه به دلیل فقدان شرایط اساسی نکاح منقطع (شرط تعیین زمان)، آن عقد فاسد بوده و باطل می‌باشد.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

از جمله شروط اساسی در نکاح منقطع، تعیین مهرالمسمی برای زوجه است. در نکاح دائم، زوجین می‌توانند مهریه تعیین نکرده و یا آن را بعداً توسط زوج یا زوجه یا به تراضی و یا حتی توسط شخص ثالث تعیین نمایند و در اصطلاح فقهی، مهریه می‌تواند «مُفوضه البُضع» باشد. اما در نکاح موقت، عدم وجود یا عدم تعیین مهریه موجب بطلان عقد می‌گردد. ماده ۱۰۹۵ قانون مدنی صراحتاً بیان می‌دارد: «در نکاح منقطع عدم مهر در عقد موجب بطلان است».

در ماده ۱۱۰۶ قانون مذکور: «در عقد دائم، نفقه زن به عهده شوهر است» لیکن با استناد به ماده ۱۱۱۳ قانون مدنی: «در عقد انقطاع زن حق نفقه ندارد مگر اینکه شرط شده یا آنکه عقد مبنی بر آن جاری شده باشد». لذا در نکاح موقت، زوجه حق نفقه ندارد. یعنی زوج تکلیفی در تأدیه نفقه به زوجه در ایام عقد موقت نداشته مگر اینکه تأدیه نفقه از سوی زوج به زوجه در ضمن عقد نکاح موقت شرط شده یا عقد نکاح منقطع مبنی بر تأدیه نفقه به زوجه جاری شده باشد.

به عقیده اکثر فقها، زوجین در نکاح منقطع از یکدیگر ارث نمی‌برند. برخی از فقها قائل بر آنند که همانند بحث نفقه، چنانچه زوجین در ضمن عقد موقت شرط توارث نموده باشند، از یکدیگر ارث خواهند برد و در این صورت احکام راجع به وراثت زن، در نکاح دائم و منقطع فرقی باهم نخواهد داشت. این در حالی است که اکثریت فقها مخالف این نظریه بوده و مستند به ماده ۹۴۰ قانون مدنی نیز شرط وراثت زوجین از یکدیگر، زوجیت دائم می‌باشد.

از جمله شروط دیگر ضمن عقد نکاح موقت، شرط بر عدم تمتع جنسی زوجین از هم می‌باشد. این شرط هیچگاه در نکاح دائم صحیح نبوده و در صورتی که زوجین این شرط را در نکاح دائم تعیین نمایند، عقد نکاح دائم صحیح ولی شرط تعیین شده باطل خواهد بود، ولی در نکاح موقت این شرط جزو شروط سائغ (جایز) محسوب شده و قابل تعیین است. حال اگر پس از انعقاد عقد متعه، زوجین رضایت بر تمتع جنسی دهند هیچ خللی بر نکاح منقطع وارد نمی‌شود.

در خصوص انحلال نکاح، ماده ۱۱۲۰ قانون مدنی بیان داشته: «عقد نکاح به فسخ یا به طلاق یا به بذل مدت در عقد انقطاع منحل می‌شود». در نکاح منقطع، طلاق وجود ندارد و با عنایت به ماده ۱۱۳۹ قانون مدنی: «طلاق مخصوص عقد دائم است و زن منقطعه به انقضای مدت یا بذل آن از طرف شوهر از زوجیت خارج می‌شود». در نکاح منقطع هرگاه شوهر قبل از نزدیکی تمام مدت نکاح را بخشیده و بذل مدت نماید، باید نصف مهریه را بدهد (ماده ۱۰۹۷ قانون مدنی). مفهوم مخالف این ماده بیانگر آن است که اگر زوج، پس از نزدیکی مدت نکاح را بذل کند، موظف به پرداخت کل مهریه بوده و زن مستحق تمامی مهر المسمی می‌باشد نه بخشی از مهریه به نسبت مدت زمانی که در عقد منقطع بوده است.

در باب عده (مدت زمانی که تا انقضای آن زن نمی‌تواند شوهر دیگری اختیار کند) ماده ۱۱۵۰ قانون مدنی: «از نظر ماهیتی تفاوتی بین انواع نکاح اعم از دائم و موقت وجود ندارد؛ فقط از نظر مدت زمان عده بین زنان غیرحامل، تفاوت مشاهده می‌شود. با استناد به ماده ۱۱۵۱ قانون مدنی: «عده طلاق و عده فسخ نکاح سه طهر است مگر اینکه زن با اقتضای سن عادت زنانگی نبیند که در این صورت عده او ۳ ماه است»، اما عده نکاح منقطع از زمان بذل مدت توسط شوهر و یا از زمان انقضاء مدت، دو طهر است مگر آنکه زن مستترابه بوده (زن با اقتضای سن، عادت زنانگی نبیند) که در این صورت عده وی ۴۵ روز خواهد بود (ماده ۱۱۵۲ قانون مدنی). اما عده طلاق، فسخ نکاح، بذل مدت و انقضای آن در مورد زن حامله در هر دو مصداق نکاح، تا وضع حمل می‌باشد (ماده ۱۱۵۳ قانون مدنی). مدت زمان عده وفات نیز چه در دائم و چه در منقطع، چهار ماه و ده روز بوده مگر اینکه زن حامله باشد که در این صورت عده وفات تا موقع وضع حمل خواهد بود مشروط بر اینکه فاصله بین فوت شوهر و وضع حمل از چهار ماه و ده روز بیشتر باشد و الا مدت عده همان چهار ماه و ده روز خواهد بود (ماده ۱۱۵۴ قانون مدنی) و در این موارد فرقی بین انواع نکاح وجود ندارد.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

۴- ثبت رسمی عقد نکاح و جرم‌انگاری عدم ثبت آن:

پیش‌تر بیان شد که عقد نکاح دائم، عقدی تشریفاتی است، یعنی باید در دفاتر رسمی ازدواج به ثبت برسد. ثبت عقد نکاح دائم و حتی و طلاق، فسخ نکاح و رجوع نیز الزامی بوده و در عقد نکاح موقت نیز با استناد به ماده ۲۱ قانون حمایت خانواده مصوب سال ۱۳۹۱، ثبت عقد نکاح منقطع الزامی خواهد بود. قانونگذار عدم ثبت و یا استنکاف زوج از ثبت مراتب یاد شده را مورد جرم‌انگاری قرار داده و در صورت عدم ثبت رسمی مصادیق یاد شده و یا استنکاف زوج از ثبت مراتب، مستند به ماده ۴۹ قانون اخیرالذکر، ضمن الزام زوج به ثبت واقعه، به پرداخت جزای نقدی درجه پنج و یا حبس تعزیری درجه هفت محکوم می‌شود.

واما در خصوص تبعیت نکاح منقطع از نکاح دائم، حمایت قانون از این نوع نکاح و الزام در ثبت واقعه نکاح موقت، ماده ۲۱ قانون حمایت خانواده مصوب سال ۱۳۹۱ صراحتاً عنوان نموده: «نظام حقوقی جمهوری اسلامی ایران در جهت محوریت و استواری روابط خانوادگی، نکاح دائم را که مبنای تشکیل خانواده است مورد حمایت قرار می‌دهد. نکاح موقت نیز تابع موازین شرعی و مقررات قانون مدنی است و ثبت آن در موارد زیر الزامی است

۱. باردار شدن زوجه

۲. توافق طرفین

۳. شرط ضمن عقد»

لذا در غیر از موارد مندرج در نص ماده یادشده، ثبت نکاح موقت الزامی نمی‌باشد.

۵- محاسن شرعی و قانونی ازدواج اعم از دائم و موقت:

ترس از تعهدات ناشی از عقد نکاح شرعی و رسمی، باعث شده است تا زنان و مردان، به سمت ازدواج سفید سوق یابند در حالی که ازدواج شرعی، قانونی و رسمی، اعم از نکاح دائم یا منقطع، دارای محاسن غیرقابل انکار زیر می‌باشند:

✓ در انواع ازدواج، بحث حرمت موجود بین زوجین شرعاً برداشته شده و از گناه و جرم زنا مبرا می‌شوند. در عرف عام، با ازدواج به هم محرم می‌شوند. با این عقد، رابطه زوجیت زن و مرد، مورد حمایت قانون قرار می‌گیرد.

✓ فرزند متولد شده دارای هویت قانونی بوده و به پدر و مادر خود ملحق می‌گردد، از آنان ارث برده و به آنان ارث می‌دهد. استحقاق نفقه داشته و واجب النفقه محسوب می‌شود.

✓ زوجه در عقد دائم استحقاق نفقه داشته و در عقد موقت نیز در صورت شرط بر نفقه از مزایای آن بهره‌مند خواهد شد و در صورت استنکاف زوج از پرداخت آن، قانون وی را ملزم به تادیه نفقه معوقه و حال نموده در غیر این صورت با شکایت مدعی خصوصی (شاکی خصوصی)، وی را با استناد به ماده ۵۳ قانون حمایت خانواده به مجازات تعزیری

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

درجه شش محکوم خواهد نمود. همچنین با استناد به ماده ۱۱۰۷ قانون مدنی تامین مسکن، البسه و سایر لوازم زندگی در حکم نفقه بوده و مورد حمایت قانون قرار دارد.

- ✓ در عقد دائم زوجین از یکدیگر ارث می‌برند.
- ✓ از سوی دیگر در طلاق، فسخ و انحلال نکاح در عقد دائم و بذل و انقضای مدت در عقد نکاح موقت، در شرایط مندرج در قانون، رعایت عده به دلیل جلوگیری از اختلاط نسل‌ها، از سوی زوجه الزامی می‌باشد چه در غیر اینصورت الحاق فرزند به پدر خود بسیار مشکل خواهد بود.
- ✓ با وجود علقه زوجیت فی مابین زوجین، حریم شخصی هریک از آنان و حریم خانواده مشخص شده و هر یک از زوجین در صورت ایجاد رابطه نامشروع با دیگران به مجازات‌های شدید حدی محکوم خواهند شد به عنوان مثال چنانچه هریک از زوجین مرتکب زنا شوند به مجازات محکوم شده و حد شرعی زناى محصنه، علیه مجرم اجرا خواهد شد.

اما متأسفانه شرایط ازدواج در جامعه به اندازه‌ای مشکل شده که جوانان تا حد ممکن دیرتر به سمت و سوی ازدواج شرعی و قانونی می‌روند و همچنین برخی از افرادی که اشراف بر احکام شرعی و قانون ندارند کارکرد ازدواج موقت را به نوعی منفی بیان می‌کنند که انزجار عمومی نسبت به این مقوله ایجاد می‌شود. باید از این افراد سؤال شود که اگر ازدواج موقت مانع بروز فساد نمی‌شود چرا در مورد ازدواج سفید سکوت نموده و حتی از آن حمایت می‌نمایند؟

۶- ازدواج سفید، علل و آسیب‌شناسی آن:

این پدیده نوعاً الگوبرداری شده از کشورهای غربی بوده که این الگو برداری، کورکورانه صورت گرفته و با ازدواج‌های سفید آن کشورها، تفاوت‌های بنیادین و اساسی دارد.

در ازدواج سفید کشورهای غربی، شرکای این زندگی، آدرس محل زندگی و مشخصات خود را به طور کامل به پلیس محلی اعلام نموده و مراتب در اداره‌ی پلیس ثبت می‌شود تا در صورت بروز اختلاف، فرزند دار شدن، جدا شدن و موارد مشابه، رفع تنازع گردد. از نظر توافقات شیوه زندگی، همه چیز روشن بوده و هریک از آنان با درصد توافق شده در این روش زندگی ایفای نقش می‌کنند اگر توافق بر انشقاق و جدایی از یکدیگر کنند، اموال حاصله در مدت زندگی مشترک بین آنها تقسیم شده و هریک سهم خود را دریافت کرده و جدا می‌شوند، محاکم قضایی در صورت اطلاع پلیس محلی از این موضوع دعاوی این افراد را پذیرفته و استماع می‌کند و زن به همان اندازه حق دارد که مرد دارای حق می‌باشد. این موارد در کشورهای مصداق پیدا می‌کند که منعی برای ازدواج سفید ندارند. در کشورهایی که برقرار رابطه جنسی فی‌مابین دختر و پسر را جرم ندانسته و در صورت وجود شرایط سنی و اختیار مرتکبین، مجازاتی را برای آن پیش‌بینی نکرده است، طبیعی است که این نوع از زندگی مشترک بین دو غیرهمجنس، هیچ منع قانونی نداشته باشد بلکه در موارد بروز اختلاف، مورد حمایت قانونی نیز قرار گرفته است.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

۱-۶- دلایل و علل ازدواج سفید در کشورهایی که از ازدواج سفید حمایت می‌کنند:

اما دلایل و علل ازدواج سفید در اینگونه از کشورها را می‌توان در موارد ذیل جستجو نمود:

- ۱- عدم وجود تعریف صحیح از ازدواج رسمی و کارکرد های خانواده پس از آن.
- ۲- مذموم بودن طلاق در برخی از این کشورها تا جایی که به ظاهر طلاق در چنین کشورهایی شدیداً مورد نکوهش واقع شده و ظاهراً ممنوع می‌باشد.
- ۳- ایجاد مسئولیت‌های سنگین حقوقی پس از ازدواج برای زوجین.
- ۴- شرایط بسیار سخت طلاق و جدایی زوجین.
- ۵- شرایط دشوار مالی در اینگونه کشورها و بالا بودن هزینه‌های تشکیل زندگی مشترک.

البته بسیاری از اساتید و کارشناسان جامعه شناسی و علوم مربوطه، وجود بی‌بند و باری در جوامع غربی را مهمترین عامل ازدواج‌های سفید می‌دانند، در صورتیکه این عامل به نوبه خود مهم محسوب شده ولیکن سایر عوامل یادشده نیز نقش مهم‌تری در گرایش زنان و مردان و دختران و پسران اینگونه جوامع به این شیوه زندگی دارند.

۲-۶- ازدواج سفید در ایران:

همانگونه که سابقاً معروض گردید، اینگونه از زندگی مشترک رواج یافته در جامعه اسلامی کشورمان، الگوبرداری بسیار غلط و ناصحیح از کشورهای غربی می‌باشد. متأسفانه در سال‌های اخیر بیش از پیش گذشته شاهد الگوبرداری‌های کورکورانه از غرب می‌باشیم. این پدیده در کشورهای غربی غیرقانونی نبوده و با وصف اعلام به ادارات پلیس یا مراجع ذیربط مورد حمایت قانون نیز قرار می‌گیرد. در کشوری مانند آلمان، حتی بدون اعلام، با احراز شرایط اینگونه از زندگی، طرفین ازدواج سفید مورد حمایت قانون می‌باشند.

در حقیقت این شیوه‌ی زندگی در جوامع غربی، به عرف تبدیل شده و عناصر عرف را نیز شامل می‌باشد اما در کشورمان، هیچگاه این پدیده عرف نخواهد شد زیرا:

یکی از عناصر عرف آن است که این عمل منع قانونی و شرعی نداشته باشد و از طریق شرع مبین اسلام و قوانین موضوعه کشورمان منع نشده باشد، درحالی که ازدواج سفید به چند دلیل ممنوعیت قانونی دارد:

- ۱- عدم ایجاد محرمیت از طریق عقد اعم از دائم یا موقت.
- ۲- عدم ثبت واقعه ازدواج
- ۳- وجود جرایم از قبیل زنا و رابطه نامشروع، که بسته به نوع آن مجازات خاص خود را دارد.

۳-۶- علل و دلایل این پدیده مجرمانه در ایران:

برخی از علل و دلایل ایجاد ازدواج سفید در ایران و غرب همسان بوده ولی به جرأت می‌توان مهم‌ترین عامل افزایش این جرم در ایران را ترویج فساد و بی‌بند و باری دانست. درحقیقت آنچه را که برخی کارشناسان و محققان در این خصوص گفته‌اند را باید مهم‌ترین عامل ازدواج سفید در ایران دانست نه در کشورهای غربی.

با این اوصاف دلایل این پدیده‌ی مجرمانه را می‌توان در بندهای ذیل جستجو کرد:

- ۱- ترویج روز افزون بی‌بند و باری و فساد و فحشا در جامعه
- ۲- افزایش فرار زنان و دختران از خانه و ناگزیری این افراد بی‌بند و بار و لالابالی

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

- ۳- بالا بودن آمار طلاق زوجین جوان و تمایل دختران و زنان جوان برای زندگی مستقل پس از جدایی و طلاق.
- ۴- عدم تمایل زنان و دختران مطلقه پس از طلاق برای شروع یک زندگی و رابطه رسمی دیگر و ترس از سختی جدایی قانونی در آینده و گرایش آنان به سمت ازدواج سفید و رهایی از مشکلات ازدواج و طلاق رسمی و قانونی و شروع زندگی مشترک بدون قید و بند با سایرین مردان.
- ۵- بالا رفتن سن ازدواج در جامعه و بی‌انگیزگی جوانان نسبت به ازدواج و افزایش سطح انتظارات جوانان برای ازدواج رسمی
- ۶- سنگین بودن هزینه‌های ازدواج در کشور و پایین بودن سطح درآمد جوانان
- ۷- عدم حمایت برخی از خانواده‌ها از فرزندان خود پس از جدایی به خصوص عدم حمایت از دختران مطلقه خانواده
- ۸- سختگیری خانواده‌ها نسبت به دختران مطلقه خانواده و ایجاد فضای نامناسب و خفقان برای زندگی آنها
- ۹- بالا بودن قیمت سکه در مهریه زنان و کسب سرمایه اولیه برای آغاز زندگی مستقل پس از طلاق که اغلب پس از فریب خوردن از سوی مردان دیگر و آغاز ازدواج سفید با آنان، سرمایه اولیه خود را از دست داده ناگزیر به انجام هرکاری ولو جرایم و پدیده‌های غیرشرعی می‌شوند.
- ۱۰- نیاز به حامی و پشتیبان و یا حتی هم‌خرج برای زنانی که مطلقه شده و یا دختران و زنانی که از خانه فرار کرده و قصد زندگی مستقل دارند.

برخی از علل ازدواج سفید در غرب و ایران مشترک بوده و به همین علت از ذکر آن دلایل صرف‌نظر شد.

۴-۶- عواقب ازدواج سفید و رجحان نکاح موقت نسبت به این پدیده مجرمانه:

ازدواج سفید بلاشک عواقب ناخوشایندی در جامعه ایرانی داشته و ناهنجاری آشکاری محسوب می‌گردد. از مهم‌ترین عواقب این عمل مجرمانه می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

- ✓ طرفین این ازدواج هیچ حقوق قانونی اعم از نفقه، ارث، اجرت‌المثل و سایر حقوق، نسبت به یکدیگر ندارند.
- ✓ طرفین ازدواج سفید مجرم محسوب شده و مرتکب روابط نامشروع اعم از زنا یا مادون آن می‌شوند که هریک از این جرایم، مجازات معین در قوانین موضوعه کشورمان دارند.
- ✓ اشخاص دخیل در ازدواج سفید، تعهد و مسئولیتی نسبت به هم نداشته و در عین حالی که بایکدیگر رابطه نامشروع دارند، به دلیل عدم تعهد به یکدیگر، با سایرین هم روابط جنسی غیرشرعی داشته و صرف‌نظر از گناه ارتكابی باعث شیوع بی‌بند و باری، فساد و فحشاء و نیز انواع بیماری‌های مقاربتی و همچنین بیماری‌های روحی و روانی در جامعه شده و در هر حالتی برای جامعه مضر محسوب می‌شوند.
- ✓ با ترویج ازدواج سفید، تشکیل خانواده رو به زوال و نابودی نهاده و شاهد کاهش جمعیت سالم و افزایش فرزندان نامشروع خواهیم بود. این موالید، در برخی از موارد حتی سال‌ها موفق به اخذ شناسنامه و احراز هویت نشده و این موضوع به نوبه خود یکی از دلایل انحطاط جامعه محسوب می‌شود.

اگر به اعتقاد برخی مردم، شرایط ازدواج دائم در ایران دشوار است اما قانونگذار شرایط عقد منقطع را سهل‌تر از عقد دائم نموده تا:

- ✓ از وقوع جرایمی مانند زنا و روابط نامشروع که حیثیت جامعه را به مخاطره می‌اندازد جلوگیری شود.
- ✓ زوجین از حمایت قانون برخوردار شوند.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

- ✓ از تولد فرزندان نامشروع در جامعه جلوگیری گردد.
- ✓ حقوق مالی زوجه تعیین و مراعات شود.
- ✓ از تولد فرزندان نامشروع جلوگیری شود.
- ✓ قانونمندی در ایران درونی شده و نهادینه شود. زیرا با انجام نکاح منقطع، زوجین مراعی قوانین و مقررات موضوعه کشور محسوب می‌گردند.
- ✓ از بی بند و باری در جامعه جلوگیری شده و فساد و فحشا در اجتماع رواج نخواهد یافت.
- ✓ بحث زندگی مخفیانه و فرار از قانون در جامعه مرتفع می‌شود.

۷- ازدواج سفید و جرایم مربوط به آن:

هرچند این نوع از زندگی در برخی از کشورهای غربی جرم نبوده و مجازاتی برای آن در نظر گرفته نشده است، اما ازدواج سفید در ایران به عنوان پدیده‌ای مجرمانه محسوب می‌شود که دو جرم عمده را در خود جای داده است و می‌تواند بنای سایر جرایم باشد.

الف) عدم ایجاد علقه زوجیت فی‌مابین زن و مرد (طرفین) ازدواج سفید

ب) ایجاد رابطه نامشروع، زنا و سایر جرایم جنسی

اگر صرفاً ایجاد روابط نامشروع و زنا را در نظر بگیریم در مواد مختلفی از قانون مجازات اسلامی، مجازات‌های آنرا مشاهده خواهید کرد

در قانون تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده مصوب سال ۱۳۷۵، در مبحث جرایم ضد عفت و اخلاق عمومی، در ماده ۶۳۷ آمده است: «هرگاه زن و مردی که بین آنها علقه زوجیت نباشد، مرتکب روابط نامشروع یا عمل منافی عفت غیر از زنا از قبیل تقبیل یا مضامعه شوند، به شلاق تا نود و نه ضربه محکوم خواهند شد و اگر عمل با عنف و اکراه باشد فقط اکراه کننده تعزیر می‌شود.»

در حقیقت مشاهده می‌نمایید که وجود روابط نامشروع و حتی ارتباط جنسی مادون زنا نیز در قوانین جزایی کشورمان، دارای مجازات است حال اگر مرتکبین روابط نامشروع محصن یا غیرمحصن بوده و مرتکب جرم زنا یا مادون آن شوند با استناد به مواد ۲۲۵ و ۲۳۰ قانون مجازات اسلامی مصوب سال ۱۳۹۲، مجازات آنان تشریح شده است در ماده ۲۲۵ قانون اخیر آمده است: «حد زنا برای زانی محصن و زانیه محصنه رجم است. در صورت عدم امکان اجرای رجم با پیشنهاد دادگاه صادرکننده حکم قطعی و موافقت رییس قوه قضاییه چنانچه جرم با بینه ثابت شده باشد، موجب اعدام زانی محصن و زانیه محصنه است و در غیر این صورت موجب صد ضربه شلاق برای هریک می‌باشد.»

همچنین در ماده ۲۳۰ از همان قانون آمده است: «حدزنا در مواردی که مرتکب غیر محصن باشد، صد ضربه شلاق است.» برخی زنان و مردان مرتکب این پدیده مجرمانه نیز با ادعای جاری نمودن شفاهی صیغه عقد دائم یا موقت، قصد سرپوش نهادن بر این جرم را دارند اما باید بدانیم که از نظر قانون موضوعه کشورمان، ثبت عقد دائم در دفاتر ازدواج و طلاق و سامانه ثبت اداره ثبت احوال و اسناد الزامی است. ماده ۲۰ قانون حمایت خانواده مصوب سال ۱۳۹۲ در این خصوص آورده است: «ثبت نکاح دائم، فسخ و انفساخ آن، طلاق، رجوع و اعلام بطلان نکاح یا طلاق الزامی است.» همچنین ماده ۲۱ از همان قانون

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

عنوان می دارد: «نظام حقوقی جمهوری اسلامی ایران در جهت محوریت و استواری روابط خانوادگی، نکاح دائم را که مبنای تشکیل خانواده است مورد حمایت قرار می دهد. نکاح موقت نیز تابع موازین شرعی و مقررات قانون مدنی است...» و در فصل هفتم از این قانون به مقررات کیفری مربوط به عدم ثبت واقعه نکاح اشاره شده است که در ماده ۴۹ از آن می خوانیم: «چنانچه مردی بدون ثبت در دفاتر رسمی به ازدواج دائم، طلاق یا فسخ نکاح اقدام یا پس از رجوع تا یک ماه از ثبت آن خودداری یا در مواردی که ثبت نکاح موقت الزامی است از ثبت آن امتناع کند، ضمن الزام به ثبت واقعه به پرداخت جزای نقدی درجه پنج و یا حبس تعزیری درجه هفت محکوم می شود. این مجازات در مورد مردی که از ثبت انفساخ نکاح و اعلام بطلان نکاح یا طلاق استنکاف کند نیز مقرر است.»

در بخشی از تبصره ماده ۲۹ از آیین نامه اجرایی قانون حمایت خانواده مصوب ۱۳۹۳/۱۱/۲۳ نیز در این خصوص آمده است: «در مورد ماده ۴۹ قانون، دادگاه ضمن صدور رأی به الزام به ثبت واقعه نکاح، طلاق، فسخ یا انفساخ نکاح یا اعلان بطلان نکاح یا طلاق، حکم به مجازات مقرر نیز خواهد داد...». لذا علاوه بر اینکه ادعای نکاح طرفین کافی نیست، لازم است تا ثبت نکاح دائم یا در موارد مقرر در قانون، ثبت نکاح موقت در دفاتر ازدواج صورت پذیرد و در نتیجه ادعای نکاح دائم در این گونه از افراد بدون ثبت رسمی پذیرفته نیست، زیرا پس از پایان دوره زندگی مشترک این افراد، در نکاح دائم؛ طلاق یا فسخ یا انفساخ و بطلان نکاح الزامی و ثبت آن نیز الزامی می باشد. در عقد موقت نیز همانند عقد دائم پس از انقضای مدت عقد و یا بذل مدت، نگه داشتن عده برای زوجه الزامی است. به عبارت دیگر در بحث طلاق در عقد دائم یا بذل و یا انقضای مدت نکاح در عقد موقت، هریک به میزان مقرر خود دارای عده بوده و زوجه موظف به رعایت عده مربوطه می باشد.

با این وصف در ازدواج های سفید، چه ادعای نکاح اعم از دائم و موقت وجود داشته باشد چه بدون هرگونه علقه زوجیت، طرفین این پدیده مجرمانه، به زندگی باهم بپردازند، عمل ارتكابی آنان، غیرقانونی و جرم بوده و برای هر مصداق از آن مجازات خاصی تعیین شده است. چه نکاح بدون ثبت باشد، چه رابطه نامشروع اعم از زنا یا مادون آن و مشاهده گردید که قانون مجازات اسلامی نیز، با استناد به شرع مبین اسلام، هرگونه رابطه غیرشرعی فی مابین زن و مرد، اعم از زنا و مادون زنا را ممنوع اعلام نموده و برای آن مجازات تعیین کرده است. این مجازات ها در کشورهای غربی موضوعیتی نداشته و این پدیده نیز جرم نیست؛ اما در کشور ما، ایران، نه تنها این پدیده، پدیده های مجرمانه است، بلکه هریک از مصداق مجرمانه آن مجازات از انواع حد و تعزیر در نظر گرفته شده است؛ لذا دختران و پسران ایرانی الگو برداری کاملاً غلطی از این سبک زندگی غربی داشته و دارند.

اما این دختران و پسران به این مهم توجه ندارند که این کشور، ایران است، کشوری که مردان آن با فرهنگ های مختلف، دارای غیرت غیرقابل توصیف هستند؛ غیرتی که در بسیاری اوقات، تعصبی کورکورانه است. این غیرت کورکورانه موجبات وقوع جرایم خونین نیز می باشد. مرد ایرانی حتی وقتی با زنی هم خانه شده و ازدواج سفید می کند، او را شریک زندگی اش دانسته و از دستیابی مردان دیگر به وی ممانعت کرده و دور خانه خود- ولو آنکه به صورت غیرقانونی تشکیل شده باشد- را محصور می نماید تا از گزند متجاوزان در امان نگه دارد؛ به همین دلیل است که قتل های ناموسی در ازدواج های سفید نیز مشاهده می شود، البته این موضوع در تمامی ازدواج های سفید، فراگیر نبوده و برخی از زنان مردان این زندگی غیرقانونی، هیچگونه تعصب و غیرتی نسبت به هم ندارند.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

نتیجه‌گیری

تشکیل خانواده در تمامی کشورهای جهان دارای اصول و قواعد خاصی بوده و زن و مرد برای ایجاد زندگی مشترک، عقد و پیمانی را با هم منعقد کرده و طی مراسم خاصی با یکدیگر ازدواج می‌کنند. در برخی از کشورها به دلایل مختلفی از جمله ممنوعیت و یا دشواری پروسه طلاق و جدایی زوجین، هزینه‌های سرسام‌آور زندگی، عدم تعهدپذیری زنان و مردان و سایر دلایل، طرفین به جای ازدواج قانونی و انجام زندگی مشترک، به توافقی شخصی با یکدیگر رسیده و زندگی مشترک خود را آغاز می‌کنند، بدون آنکه علقه زوجیت قانونی و پیمان زناشویی رسمی بین آنان جاری شده باشد؛ که در این صورت ازدواج سفید انجام داده و قانون آن کشورها نیز از این توافق شخصی آنان حمایت کرده و در صورت اطلاع به مراجع ذیربط، به طور قانونی زندگی مشترکی را شروع می‌کنند در حالی که زن و شوهر نیستند.

در فقه و حقوق اسلامی، عقد نکاح به دو شکل «عقد نکاح دائم» و «عقد نکاح منقطع» منقسم شده است که از حیث ایجاد علقه شرعی زوجیت با یکدیگر همسان بوده، لیکن در برخی از شرایط همانند تعیین زمان و مهر در عقد نکاح منقطع و نکاح دائم، متفاوت می‌باشند؛ ضمن آنکه در نفقه زوجه و ارث بری زوجین نیز دارای تفاوت می‌باشند.

عقد نکاح زوجین اعم از دائم و یا موقت، باید شرعی و قانونی بوده و با عنایت به اینکه، عقد نکاح دائم در زمره عقود تشریفاتی قرار دارد، ثبت واقعه نکاح دائم الزامی می‌باشد. در عقد نکاح منقطع نیز صرفاً با استناد به شرایط مندرج در ماده ۲۱ قانون حمایت خانواده مصوب سال ۱۳۹۱، این عقد در زمره عقود تشریفاتی قرار می‌گیرد. تخلف و یا استنکاف زوج از عدم ثبت نکاح در موارد یاد شده، مستند به ماده ۴۹ همان قانون مستوجب مجازات خواهد بود.

با توجه به اینکه در قوانین موضوعه کشورمان زندگی مشترک زن و مرد با عقد نکاح آغاز می‌گردد، در صورت انعقاد عقد قانونی و شرعی، قانون از زوجین حمایت نموده و در صورت شروع زندگی مشترک بدون آنکه عقدی اعم از دائم و یا موقت فی- مابین آنان جاری شده باشد، طرفین این نوع از زندگی غیرقانونی، مرتکب جرم شده و قانونگذار برای ارتکاب جرایم رابطه نامشروع و یا زنا، مرتکبین را به مجازات محکوم خواهد کرد، لذا ازدواج سفید نه تنها تخلف و تخطی از قوانین موضوعه می- باشد، بلکه ارتکاب این پدیده مجرمانه موجب برهم خوردن نظام خانواده شده و موجبات فساد و فحشاء مخفی را در جامعه ایجاد خواهد کرد و بدین لحاظ نظم و امنیت جامعه را به مخاطره خواهد انداخت.

متأسفانه برخی از مردم، صرفاً به کارکرد جنسی ازدواج موقت توجه نموده و مردان و زنانی که با نکاح منقطع به عقد یکدیگر در می‌آیند را افرادی هوسران تلقی می‌کنند؛ در صورتی که به واقع چنین نیست. زوجین نکاح موقت، حداقل کاری را که انجام می‌دهند رعایت اصول شرعی و قانونی است. از قانون‌گریزان نبوده و در برابر آن قد علم نمی‌کنند. برعکس اعتقاد برخی از مردم، فساد و فحشا نکرده و عامل ترویج این ناهنجاری‌ها در جامعه نمی‌شوند؛ حیثیت و جان خود را به روابط غیرشرعی نمی‌فروشند؛ تشکیل خانواده را ولو به طور موقت بر زندگی مخفی و سرشار از اضطراب ترجیح می‌دهند و خلاصه آنکه در ایجاد بی‌بند و باری در جامعه نقشی نخواهند داشت. شاید بتوان یکی از عوامل ترس زنان از ازدواج را سختی راه طلاق برشمرد اما اگر دختران و زنان در هنگام ازدواج، از حقوق خود آگاه بوده و بدانند که با شروط ضمن عقد می‌توانند مشکلات احتمالی زندگی را مرتفع کنند آنگاه دیگر از ازدواج هراسی به دل راه نمی‌دهند. لازم است هریک از دختران و پسران و زنان و مردان قبل از ازدواج با قوانین مربوط به نکاح آشنا شده و از حقوق قانونی خود مطلع شوند و این امر جز با آموزش حقوقی افراد جامعه امکانپذیر نخواهد شد. پیش‌بینی دروس حقوقی در مقاطع دبیرستان و دانشگاه و آموزش نسل جوان کشورمان می‌تواند آینده روابط قضایی خانواده‌ها را تضمین نماید. در پایان ذکر این نکته ضروری است که عیب از قانون و قانونگذار نیست، وقتی

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

به حقوق خود واقف نباشیم، در هر زمینه ای دچار مشکل خواهیم شد. در حقیقت عدم دانش حقوقی، عیب ما محسوب می-
شود نه عیب و نقص قانون.

مراجع

۱. ارجمند دانش، جعفر، ترمینولوژی حقوق جزای اسلامی، چاپ چهارم، تهران: انتشارات بهنامی، ۱۳۹۲.
۲. اسدی، لیلا سادات، جرایم مرتبط با نکاح و روابط خانوادگی، چاپ چهارم، تهران: مرکز مطبوعات و انتشارات قوه قضائیه، ۱۴۰۲.
۳. امامی، اسدالله؛ صفایی، سیدحسین، حقوق خانواده، جلد اول، چاپ چهاردهم، تهران: دانشگاه تهران، ۱۴۰۰.
۴. امامی، اسدالله؛ صفایی، سیدحسین، مختصر حقوق خانواده، چاپ پنجاه و نهم، تهران: انتشارات میزان، ۱۴۰۲.
۵. امامی، حسن، حقوق مدنی، جلد ۱ و ۴، تهران: کتاب فروشی اسلامی، ۱۳۷۶.
۶. برهانی، محسن و لطفعلی زاده، الهه، تأملات، شرحی بر قانون مجازات اسلامی، تهران: انتشارات مرکز مطبوعات و انتشارات قوه قضائیه، ۱۴۰۰.
۷. جعفری لنگرودی، محمدجعفر، ترمینولوژی حقوق، تهران: انتشارات گنج دانش، ۱۳۸۶.
۸. جوادی آملی، عبدالله، زن در آینه جلال و جمال، چاپ ۲۷، قم: انتشارات اسراء، ۱۴۰۰.
۹. خمینی، روح الله، تحریرالوسیله، چاپ دوم، تهران، موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی(س)، ۱۳۸۴.
۱۰. رزم ساز، بابک، روش‌های پیشگیری از جرایم جنسی و خلاف عفت عمومی در سیاست جنائی جمهوری اسلامی ایران، تهران: انتشارات مجد، ۱۳۹۲.
۱۱. سیاری، رئوف؛ صالح نسب، آوا، شرح کامل حقوق خانواده در پرتو رویه قضائیه، تهران: انتشارات آوا، ۱۳۹۹.
۱۲. شمس، عبدالله، قانون حمایت خانواده و مقررات مرتبط، چاپ نهم، تهران: انتشارات دراک، ۱۳۹۷.
۱۳. شهید ثانی، زین الدین بن علی، الروضه البهیة فی شرح اللعنه الدمشقیة، چاپ هفتم، قم: انتشارات جعفری، ۱۳۸۴.
۱۴. عزتی لطف، بهزاد؛ طالبی، جلال، محشای مجموعه قوانین و مقررات مجازات اسلامی، تهران: مرکز مطبوعات و انتشارات قوه قضائیه، ۱۳۹۸.
۱۵. قبله ای خوبی، خلیل، آیات الاحکام(حقوق مدنی و جزایی)، چاپ چهارم، تهران: انتشارات سمت، ۱۳۸۷.
۱۶. کاتوزیان، ناصر، حقوق خانواده جلد اول: نکاح و طلاق، چاپ هفتم، تهران: گنج دانش، ۱۴۰۲.
۱۷. کاتوزیان، ناصر، حقوق خانواده، جلد ۱، تهران: شرکت انتشار، ۱۳۷۱.
۱۸. کاتوزیان، ناصر، دوره مقدماتی حقوق مدنی خانواده، چاپ یازدهم، تهران: انتشارات میزان، ۱۴۰۰.
۱۹. گلدوزیان، ایرج، محشای قانون مجازات اسلامی، تهران: مجمع علمی و فرهنگی مجد، ۱۴۰۰.
۲۰. لطفی، اسدالله، ترجمه مباحث حقوقی شرح لمعه، چاپ چهاردهم، تهران: مجمع علمی و فرهنگی مجد، ۱۴۰۲.
۲۱. محسنی، فرید، شرح قانون مجازات اسلامی، تهران: انتشارات مرکز مطبوعات و انتشارات قوه قضائیه، ۱۳۹۷.
۲۲. محق داماد، سیدمصطفی، بررسی فقهی حقوق خانواده (نکاح و انحلال آن)، چاپ بیست و یکم، تهران: مرکز نشر علوم اسلامی، ۱۴۰۲.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

۲۳. محمدتقی زاده، مهدیه؛ افراس، غلامحسین؛ صالح احمدی و سایر نویسندگان، قوانین حمایت خانواده در نظم حقوقی کنونی، تهران: انتشارات مجد، ۱۴۰۰.
۲۴. یزدی، امید، خانواده در نظم حقوقی کنونی، چاپ دوم، تهران: انتشارات آوا، ۱۴۰۲.
۲۵. آیین‌نامه اجرایی قانون حمایت خانواده مصوب ۱۳۹۳/۱۱/۲۷ رئیس قوه قضاییه.
۲۶. قانون آیین دادرسی کیفری مصوب سال ۱۳۹۲.
۲۷. قانون تعزیرات و مجازات‌های بازدارنده مصوب سال ۱۳۷۵.
۲۸. قانون حمایت خانواده مصوب سال ۱۳۹۱/۱۲/۰۱.
۲۹. قانون مجازات اسلامی مصوب سال ۱۳۹۲.
۳۰. خوش سلوک، مهران، ازدواج سفید، ازدواجی که روی هواست، روزنامه قانون، ۱۳۹۴/۰۶/۲۷.
۳۱. خوش سلوک، مهران، جنایت و مکافات قتل‌های ناموسی، سایت اقتصاد آنلاین، کد خبر ۹۸۳۹۲، ۱۵ مهر ۱۳۹۴.
۳۲. خوش سلوک، مهران، قانون حمایت خانواده و رعایت حال بانوان در دعاوی خانوادگی، عصر اقتصاد، کد خبر ۳۰۰۴۰۲۱۳۳۳۳۳۹، ۱۴۰۲/۰۴/۳۰.
۳۳. خوش سلوک، مهران، همه چیز درباره ازدواج سفید در ایران، پایگاه خبری ساعد نیوز، کد خبر ۱۰۸۴۶، ۱۴ مرداد ۱۳۹۷.